

Numerul 4.

Oradea-mare 23 ianuarie (5 febr.) 1905.

Anul XLI

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Despre Andrei Mureșianu.

Iași ianuarie 1905.

Stimate dle redactor,

Aflându-se în corespondența remasă dela scumpul și neuitatul meu soț Aron Densușianu o notă referitoare la o scrisoare autografă a poetului Andrei Mureșianu, adresată veneratei mele mame cu ocazia morții unchiului Oprea Moroianu, me pun a reproduce acea notă împreună cu scrisoarea, rugându-ve ca să se publice în foaia beletristică „Familia“.

La această notă mai adaug și eu câteva schițe.

La anul 1851, când am văzut pentru prima dată pe poetul Andrei Mureșianu, atunci eram copilă mică. Cum el ocupă o funcție la stat, a petrecut mai mulți ani în Sibiu cu soția sa doamna Susana, cu soacra lui Iustina Grecescu, despre care amintește în scrisoarea adresată mamei mele și cu doi copii, ce îi avea atunci, pe Leontina și pe Gheorghe. Pe Leontina le-a răpit-o nemiloasa moarte în floarea tinereții, și fratele ei a murit cu câțiva ani după tatăl lui.

Fiind mama împreună cu noi fiecele sale, eu și cu soro mea Elisa, invitate de familia Mureșianu într'o duminică, pentru a petrece la ea acasă, când noi copiii toți patru ne jucam, întră un bărbat cu o espresie veselă, zimbitoare și me întrebă în limba germană, dacă cunosc această limbă?

Eu îi răspunsei scurt: „Nein“.

Pare că îl văz și acum pe Mureșianu, căci acel bărbat eră el, cum întră în salonul ce eră alături de camera unde ne aflam noi și zise mamei, care se află împreună cu doamna casei: „Am întreat, verișoară, pe fiecea ta, dacă știe nemțește și ea mi-a răspuns că „nein“. Știu că a făcut haz cum eu, de și nu cunoșteam acea limbă, totuș am răspuns cu „nein“.

Din momentul acela asupra mea purtarea lui Mureșianu me impresionă foarte plăcut, văzându-l atâta de vesel și rizător.

Tot o asemenea impresie îmi făcù și soția sa, pe care o văzusem cu trei ani în urmă la 1848. Eram o mulțime de refugiați la Predeal, fugiți de groaza ungarilor din Brașov, când într'una din zile văz cum mama mea întâlnindu-se cu o doamnă, care eră atâta de plăcută și de frumoasă, încât eu am ramas uimită de atâta drăgălășie ce văzui. După ce plecà acea doamnă, întrebai pe mama că cine a fost acea cocoană? și-mi răspunse, că este Susana lui Andrei Mureșianu.

Cum mama ne internase pe noi fiecele în mănăstirea Ursulinelor, stând și mama cu noi acolo, conveniam adese ori cu familia Mureșianu.

Mama fiind cu desevărsire devotată nouă fiecelelor, pentru a ne da o creștere bună, pân' a nu ne internă în institutul acelei mănăstiri, își făcea mari iluzii, după reputația de care se bucură el; dar nu trecù mult timp și în loc să găsească ceea ce doriă, nu întimpină decât cele mai mari nemulțumiri. Iar când într'una din zile văzù cum o copilă în etate de numai șapte ani, fu pedepsită în mod foarte barbar de o așa numită educatoare, pentru că sârmana mâncase câteva prune verzi dintr'un pom al grădinei mănăstirii, când se jucau elevele acolo în timpul de recreație, atunci mama se hotărî de a ne luă imediat d'acolo, îndată cât va espiră trimestrul școlar, ceea ce și făcù, plecând la Brașov. Acolo noi urmarăm la școala evanghelică până când o terminarăm.

La anul 1859 mama plecà cu noi la Viena, unde am petrecut patru ani ce a urmat soro-mea Elisa ca elevă a celebrului violinist Josef Hellmesberger, directorul conservatorului d'atunci. În drumul

nostru ne-am oprit la Sibiu pentru a cercetă familia Mureșianu.

Am petrecut o seară împreună. Cu părere de reu noi văzurăm, că intervalul de opt ani produsese o mare schimbare asupra poetului.

În loc de veselia și expansiunea de altă dată, melancolia începuse a da expresiei sale o umbră de tristeță ce se remarcă prin căutătura sa privind din când în când abătut, cufundat în gânduri, la pământ. Nu trecu mult timp și cruda soarte îl perzecută într'atâta, încât fu cu desevârșire cuprins de acea suferință devenind cu totul melancolic.

Precum se știe că artiștii și scriitorii sunt mai mult espuși la o asemenea nenorocire, ce provine mai ales că ei întâmpină în viața lor câte nemulțămiri toate, care li le cauzează oamenii invidioși; astfel că loviturile ce le îndură, îi doboară, dacă n'au destulă forță pentru a rezistă. Asemenea spirite înguste au nimicit și seninătatea sufletească a poetului Mureșianu, mai ales cum ele au lucrat pe subt mână de i s'au pus piedeci, pentru ca să nu fie avansat în funcția sa.

În starea lui de suferință cântă în timpul din urmă al vieții sale următoarele strofe:

Nădejdea mi s'a stins toată,
Și me vântur rătăcit,
Căutând cumplita-mi soarte,
Care m'a nenorocit.
S'o întreb dacă ea poate,
Iarăș a me ferici?
Și de poate întru toate,
Iarăș a-mi mai străluci?
Iată dar că și nădejdea
Și norocul mi-au perit;
Iată c'a sosit sorocul
Să mor desnădăjduit.

Au trecut mulți ani d'atunci. Noi bătrânii a-runcăm câte o privire de jale și duioșie, trăind mai mult din amintiri care te fac de ți se stringe inima câte odată de durere; mai ales când ne mai întâlnim după ani îndelungați și cu câte cineva cu care ai fost în legături cordiale.

O asemene impresie am simțit eu la anul 1902, când m'am dus de am cercetat la Brașov pe doamna Susana Mureșianu, care este acum în etate de optzeci de ani. A suferit mult, foarte mult. Cum a ramas văduvă de multi ani și din nou copiii ce i-a avut nici unul nu mai trăește. Astfel că golul care i l-a croit soartea, îl simte destul de dureros. Când își exprimă prietina mamei mele și a mea, mahnirea sa, simțiam în inima-mi un resunet de durere și în astfel de împrejurări imi aduc adese ori aminte de poezia poetului german intitulată: „Der letzte Mann“.

Încheiând aceste schițe, primiți, ve rog dle redactor, expresia deosebitei mele stime.

Elena Densușianu.

Notă.

Această epistolă cusută aici în lăuntru este o scrisoare a poetului Andrei Mureșianu către văduva Maria Gheorghe Circa născută Radu Moroianu din Săcele (Satulung) care pe atunci ședea în Brașov cu doue fetițe Elena și Elisa pentru educația lor.

Mai târziu Elena deveni soția mea, iar Elisa deveni virtuoasă artistă, violinistă.

Andrei Mureșianu a scris soacrei mele această epistolă cu ocazia când frate-sau Oprea Moroianu a murit în Viena, fiind la facultatea de drept.

Toți câți l-au cunoscut, spun că a fost un tiner foarte distins, ca talent și caracter. De oare-ce epistola în câteva locuri fiind atinsă de apă, abia se mai cetește și cu timpul va deveni cu totul nelegibilă, o transcriu pe paginile următoare.

Familia poetului a stat în legături foarte cordiale cu soacra mea, fiind și înrudită cu doamna Susana Mureșianu, soția poetului.

În august 1860, pe când Andrei Mureșianu se află în Sibiu ca funcționar la guvern, am făcut cunoștință cu el și cu familia lui. De atunci am stat cu el în cea mai cordială relațiune. Mergeam adese ori la el, fiind că eu pe acel timp urmam cursurile de la academia din Sibiu.

Adese ori țineam amândoi strana la biserica gr. orientală d'acolo. Și mai pe urmă am ținut-o a doua zi de Paști 1861. După aceea el s'a mutat la Brașov unde l-am cercetat în 1862, cu ocazia adunării generale a Asociațiunii Transilvane. L-am aflat înse cu totul schimbat.

Părintele „Toma“, amintit în epistolă, este preotul Toma Vasiliu de la biserica (capela) românească din cetatea Brașov. El ținea în căsătorie pe o soră a soției lui Andrei Mureșianu.

Acest preot m'a cununat pe mine în 11/23 octombrie 1864 în capela din cetatea Brașov. Eră o duminecă.

Brașov 17/7 st. v. 1879.

Aron Densușianu.

Copia epistolei.

Mult dorită verișoară,

Dintr'o epistolă a mult stimatului meu cumnat părintele Toma înțeleseu că tu de multă supărare pentru moartea fratelui teu dela Viena, despre care noi pân' acum încă nu știm nimic sigur, ai fi căzut la pat.

Eu nu voiu să te opresc ca tu să nu plângi după un frate așa de stimat și de deștept, ci voiu numai să te rog ca să te moderezi în sentimentele tale ca una ce ești mamă și ai scutire de doue prunuțe nevinovate, care pân' acum au mare trebuință de tine.

Aș dori să știu, ce schimbări mari au să urmeze peste tine și familia ta din această lugubră întâmplare? Ce eră el să fie pentru tine, pentru sine și pentru întreaga noastră națiune în această epocă a umilirei și amortirii naționale, când fiecare se îngrijește de astăzi pe mâne, când simțul și patriotismul au ajuns de batjocură și de ris? Dar, aveai cu un suflet sincer, cu o inimă curată, cu un conducător mai mult în lume, inse cum vezi soartea nu ți-a zimbit ca să te poți bucură de el, ci ți l-a luat atunci când numai în idee îl aveai. Apoi de ce ai tu drept să te superi și să te mahnesti într'atâta pentru un ce ideal, căci în faptă încă nu-l avuși nici odată; atunci trebuie să-mi dai și mie dreptate să me supăr și să me plâng după poziția ce o aveam *in vis* în serile trecute, când mi se părea că me aflu Domnitor peste o națiune numeroasă și în jurul meu alergau bărbați și se sfătuiau cum să ferească pe un popor brav și sânetos din lume. Iar când me deșteptai din acel vis dulce și plăcut, me pomeni în mână cu niște hârtii ciocoesti ce le aveam să le

traduc pe seama unui tribunal din marele principat al Ardealului.

Este deosebire între idealul teu și între al meu? Tu sperai în viitor, eu eram fericit pe câteva minute de noapte!

Pune-ți tu dar ideile tale iarăși în rând, și cugetă la cuvintele fericitului Iov. „Domnul a dat, Domnul a luat, fie numele Domnului binecuvântat”. Cugetă că cela ce a pus soarelui lumină și stelelor margini, peste cari nu este iertat a ne abate, va fi știind ce a voit să preintimpine prin moartea timpurie a aceluia tiner plin de speranță, și crede vârtos că scopul lui nu este nici odată ca să aducă pe cineva în nenorocire, cu atât mai puțin ca la săraci și la orfani să le sustragă razimul și apărarea cea din urmă, ci dacă se întâmplă și câte o nenorocire ca aceasta, aceea se face numai cu scop ca să se probeze virtutea celor ce rămân în viață, ca cu atât mai tare să apară prevedința cerească, care nu știe nici de cel mai mic vermouth de subt soare, ci îl apără și îl încălzește și pe acela ca să se mărească numele Domnului dela o margine a pământului până la cealaltă.

Dar unde rătăcesc eu cu predicile mele, pare că tu nu vei fi știind să te moderezi și să te mulțamești cu soartea ta, fără de a mai avea trebuință de sfaturile mele?

Ascultă verișoară! Să nu mai auz că te vaeți, plângi că n'ai astâmpăr din cauza acestei catastrofe, căci atunci nu te voiu supăra cu o jumătate de jumătate de coală de hârtie, fără cu o coală întreagă. Până atunci primește condurerea din partea mea, a Susanei, care tot așa de nevoiașă este ca și tine, încât îndată ce aude ceva nu se mai astâmpără de plâns și a mult prețuitei noastre mame. Și îndată cât vei avea ocaziune, să-mi scrii cum vei ști tu mai curând.

Remânând pentru totdeauna

sincer văr m. p.
M.

Suș inimile!

Poporul istovit de muncă
Și robul umilit din luncă,
Strivit de greul ce i-au pus,
— O știm și noi și Cel de sus —
E os din osul nostru.

Durerea lui pe noi ne doare.
În lumea largă de sub soare,
Nu-i hărăzit și pentru el
Un trai mai bun? — că nu-i mișel,
Ci-i trup din trupul vostru.

Streinul a aflat pe spate-i
Lăcaș tihnit al nesăcatei
Iubiri de aur. Și-i rușine,
Să-i stoarcă sângele din vine,
Că Dumnezeu nu iartă!

Acî sunt tații noștri și frații,
Acî nădejdea bietei Nații.
Pentru cei rei și venetici

Nu-i loc de pripășit aici;
Ei iadul să-și împartă.

Un gând de luptă ne nfrățește,
Un dor nestins ne oșelește
Și Dumnezeu de Sus să vază
Blestem pe vinovați.

La luptă se alege voinicii
Și la nșelaimă veneticii.
Cei buni la bine se adună
Și cei cinștiți la fapta bună.
Sus inimile frați!

I. Pătrășeoiu.

Monsieur Sans gêne.

— Schiță de A. Krujlov. —

I

Numele lui e: Valerian Sergejevici Zakarov. Asă n-au scris în matriculă când l-au botezat. S'a născut cu mult mai nainte decât vestita madame Sans gêne a lui Sardou.

Zakarov a învățat îndeajuns. Despre părinții lui nu i-a plăcut să vorbească. Au fost niște țerani, deci nu ne ocupăm de ei. Zakarov cu greutate mare a intrat în gimnaziu. A învățat bine. Când a cercetat clasa a patra, a învățat și pe alții. A fost corepetitor pe lângă copilul unui proprietar avut, unde a și locuit după un timp scurt.

Sufletul lui Zakarov nu a fost frământat de inchipuiri deserte. Viața a văzut-o în realitatea ei simplă, și a știut foarte bine să deosebească stofa fină engleză de cătră suba primitivă rusască.

Cu o ocaziune, din greșală — a îmbrăcat rocul scump și fin al fratelui învățecelului său.

Învățecelul rizând i-a atras atențiunea la greșala aceasta.

— Într'adevăr, asă ceva încă nu mi s'a întâmplat, a respuns Zakarov cu perplexitate prefăcută. Și vezi numai, cât de bine me cuprinde rocul acesta, ca și când ar fi fost croit pe spatele mele. Îmi permiți ca să nu-l desbrace acuma?

Valadja, învățecelul, i-a permis.

Zakarov înse și după aceasta, întotdeauna a îmbrăcat rocul, căci învățecelul său s'a genat ca să-i atragă de nou atențiunea la greșala aceasta neobiceiuită.

Tot omul are trebuință de parale. Zakarov nici odată nu și-a uitat să ceară anticipație. Uneori se adresă deadreptul cătră învățecelul său:

— Discipole, ai bani mărunți?

— Am douezeci și cinci ruble. Cât îți trebuie?

— Zece ruble, și numai până ce îmi sosesc banii de acasă.

— Iadată me duc...

— Ce vrei să faci?

— Să schimb bancnota de douezeci și cinci ruble.

— Me rog, nu te osteni, las' că o schimb eu. Restul de cincisprezece ruble ți-l dau mâne.

Învățecelul a dat bancnota lui Zakarov, care cu o mișcare repede a pus-o în buzunar.

În ziua următoare Valadja a întrebat :

— Valerian Sergejevici, ai schimbat banii ?

— Ce bani ?

— Eri și-am dat o bancnotă de douăzeci și cinci ruble...

— Da, da... Te rog înse, nu me deranjă acuma, când vezi că-mi sparg capul cu o problemă atât de grea din greacă. Las' pe mai târziu.

Mai târziu iar a ajuns vorba la bani.

— Valerian Sergejevici !

— Ce poțtești ?

— Mi-ar trebui banii, știi aceia, pe cari eri...

— Da, da, cele douăzeci și cinci ruble. Hm, doar nu te temi că-ți fur banii ? Cât îți trebuie acuma ?

— Patru ruble.

— Iată-le.

A trecut câteva zile. Zakarov a mai plătit niște ruble, iar de rest și-a uitat cu totul. N'a avut nici odată parale. Dacă învățecelul își cerea banii, cu reutate zicea :

— Tinere, dta ești în rătăcire, căci până acuma ți-am dat douăzeci și două ruble. Și restul îl vei căpăta în săptămâna viitoare. Nu l-a căpătat înse nici odată.

Purtarea lui Zakarov față de învățecelul seu avut și de origine aristocratică, în înțelesul cel mai strict al cuvântului a fost sans gêne.

La finea anului, învățecelul cu noroc — a căzut. Lui Zakarov i-au abzis.

Prânzul de pe urmă i-a priit bine, și înainte de a-și lua adio, după multe rugăminte a căpătat cincisprezece ruble ca escontare.

Nu peste mult apoi a fost eliminat din gimnaziu.

II

N'a desperat. S'a făcut actor. De mult a dus dorul de o astfel de carieră.

— La tot cazul, îmi place mai mult aceasta decât dobitociile clasicilor latini și greci, gândia el în sine.

Eră de optsprezece ani. Tiner frumos. Manierele lui elegante au plăcut la toți. Se îmbracă cu gust, ca un bonvivant francez.

Venitele i erau foarte neînsemnate; voiă să aibă bani mulți, deci — s'a însurat.

A luat o văduvă în etate de cincizeci ani, împreună cu zestrea pe patruzeci mii ruble. După logodnă a fugit cu — banii.

Nemângăiata „văduvă“ vărsă lacrimi amare după scumpul ei Valerian. I-a mai ramas zece mii ruble, pe cari le-a donat unei mănăstiri, apoi într'o frumoasă zi de iulie, de durerea ei nemărginită, s'a otrăvit.

Între aceste Zakarov petrecea zile albe la Pariz. Când a schimbat bancnota cea de pe urmă de 100 ruble, a beut o sticlă de șampanie în *sănătatea* neuitatei lui văduve. Bazat apoi în steaua lui conducătoare, s'a întors în patrie, cu convingerea că numai acela e fericit în viață, care 'n toate și numai Sans gêne purcede.

S'a întors la Petersburg. La început n'a căpătat nici o ocupație. În clubul ziaristilor a făcut cunoștință cu un scriitor. Aici mai mult a voit să câștige amiciția redactorului popular Euasku.

Odată, chiar atunci l-a cercetat pe acesta acasă,

când a fost un jour fix. Zakarov nu a fost invitat. S'a făcut ca și când nu ar fi știut nimic de jour-fix. Redactorul în perplexitatea lui l-a invitat ca să-i fie și el oaspe.

Zauarov a primit bucuros.

A vorbit foarte mult. Mereu făcea complimente redactorului, pentru articolul apărut în numărul ultim al ziarului, căruia numai titlul l-a cetit.

De față a fost și editorul. Vorbiau despre colaboratori.

— Nu pot află pentru ziar un om politic cu reputație, zicea editorul.

— Am onoare a ve recomandă serviciile mele, a respuns Zakarov.

— Cum, dta ?...

— Deja de un timp îndelungat scriu în ziare. Nu ați cetit ciclul de articole despre socialism și anarchism, apărute în vestitul Gil Blas ?

— Eu ?... Nu am cetit !

— Da, eu îmi aduc aminte, am cetit, întrerupse redactorul.

— E opera mea.

— Cum, dta ai scris ?

— Da, pe când petreceam la Pariz.

Zakarov a vorbit cu sânge atât de rece, a fost atât de liniștit, ca și când ar fi spus adevărul.

— Articolele din chestiune sunt un cap de operă, a continuat redactorul.

— În cazul acesta, te rog să-mi onorezi ziarul cu colaborarea dtale, a zis editorul.

Așá s'a făcut din el scriitor de articole de fond. Nici nu a început înse să scrie, până ce a luat o anticipație mare. În redacție nu a ramas mult. În articolele lui tot a fost, numai politică nu. Pe Caprivi l-a cufundat cu Cripsii. Pe lordul Salisbury l-a făcut prezident al Statelor unite din America de nord.

— M'am precugetat, nu scriu mai mult, zicea cătră cunoscuții lui. Cenzura e grozavă. Despre politică nu-i iertat nici să se vorbească. Serios e lucru de ris !

Cu grabă mare a plecat din Petersburg. A mers la Kiev, unde a luat locuință în un otel de rangul prim.

III

În otel a făcut cunoștință cu un mare proprietar rus, care posedea moșii în preț de milioane. Au vorbit despre o moșie nouă din provincia Jomacska, pe care nu de mult a cumpărat-o marele proprietar.

— Oamenii mei m'au încunoșciințat — zicea marele proprietar — că intendantele me înșală. Călătoresc acolo, ca să me conving despre mișeliile lul. Nu știu înse, cu cine să-l înlocuesc ? E foarte greu să aflu un om de încredere.

Zakarov a fost gata cu planul seu.

— Dacă nu ai nimic în contra, dle, primesc eu conducerea moșiilor dtale. Vei fi pe deplin mulțumit cu mine.

— Dta te pricepi la așá ceva ?

— Foarte bine, dle. Și eu am avut moșii.

Apoi a început să-și povestească esperințele și pățaniile. Nu a fost inzedar ziarist. Înarmat cu cunoștințele câștigate din coloanele ziarului, a vorbit atât de hotărît, că a tras pe sfoară pe marele proprietar de moșii, care numai la oraș a trăit, și astfel nici idee nu avea despre trebile economiei.

Din resbolul ruso-japonez.

Mai niște zile a umblat haima na prin Kiev, apoi a mers la moșie. A cumpărat tot felul de unelte economice, cari nu au fost de nici un folos, pentru ce în timpul de doi ani a făcut o sumedenie de dobitocii. Muncitorii cari lucrau sub supravegherea lui l-au ris. Cu sume enorme de bani a cumpărat astfel de mașine, cari nici decum nu voiau să funcționeze. Venitele erau mici, iar spesele enorme.

Când marele proprietar de moșii a fost încuștițat despre daraverile lui Zakarov, nu-i venia să creadă așa ceva. Când inse a fost convins, l-a alungat.

Zakarov avea puțini bani. A mers înderet la Petersburg. Cunoștiții lui vechi l-au uitat, sau nu voiau să-l cunoască. Un timp a jucat la bursă. A avut noroc.

A iubit societatea femeilor. În conversațiuni critică foarte aspru tinerimea de acum. Unde sunt ideile despre idealism ale tinerimii? Tinerimea de acum, numai după bani și vază luptă! În timpurile apuse a fost altcum! Tinerimea timpurilor apuse, cu toată puterea sufletului, cu toată dragostea inimii lor, numai la fericirea națiunii se gândiau! Unde a ajuns acum viața conjugală, unde e amorul sincer, intern, dintre bărbat și femeie? Bărbații numai pentru bani se însoară, ca apoi să trăiască pe contul femeilor lor. Rușine și mișelie!

Femeile pentru aceasta îl idolizau.

Ce idei nobile are Zakarov, acest bărbat plăcut.

În societate a fost și un baron, care cunoștea istoria căsătoriei lui Zakarov. Pe departe l-a făcut să vadă că-i știe trecutul.

Zakarov inse nici acum nu și-a pierdut prezența de spirit. Cu o poveste combinată la moment cu o istețime mare a respins atacurile baronului clevetitor, așa că acesta, neputându-se apăra, s'a infuriat și a părăsit societatea. Dar nici o femeie nu a mai deschis lui Zakarov ușa.

Mai cu seamă acelea se feriau de el, cari i cunoșteau trecutul. I fugiau din cale, zicându-i monsieur Sans gêne.

IV

Vara următoare a petrecut-o într'un loc plăcut de băi, la Pavlov. Locuia într'o vilă închiriată.

A făcut cunoștință cu familia unui bancar, pe care o cercetă des. Unica fată a bancarului, Nagia, s'a amoretat de Zakarov, care s'a prezentat ca ziarist. Și lui Zakarov i-a plăcut de fată, dar mai mult de averea tatălui ei.

Naiva fetiță de șasesprezece ani, bucuroasă ar fi abzis de avere și de hainele frumoase, numai ca să fie a scumpului ei Valerian.

Valerian inse a fost mai *cuminte*. Nu a voit să scape ocaziunea atât de minunată. Mereu zicea cătră fată, că din amorul mare de acum, cu timpul nu rămâne nimic, și atunci înzedar s'ar plânge. În viața aceasta de compătimit, soartea abia face pe bărbați părtași de vre-un noroc, iar — pe femei nici atât.

O femeie frumoasă, întotdeauna e ca o prăvălie bună, — dacă inse e săracă, atunci e o povară insuportabilă, ba chiar și periculoasă.

Zakarov și acum a combinat bine. Nagia s'a hotărât la toate. Până la extremitate. A fugit cu Zakarov.

Bancarul numai în ziua următoare a observat fuga fetei. În paroxismul unei furii mari a zis cătră Sakarov:

— Dle, fac arătare contra dtale. Mi-ai desonorat numele familiei!

— Amenințarea dtale numai îți murdărește numele, a zis Zakarov liniștit. Eu nu me tem de mânia dtale, gândește-te inse la onoarea fetei. Până acuma nu știe nime nimic, deci ar fi bine ca să rămână secretul nostru.

— Mizerabil! a exclamat bancarul desperat.

Lui Zakarov nu i s'a mișcat nici un membru din corp la espresiunea aceasta. Liniștit a aprins o țigaretă — și după două zile s'a fidanțat cu tinera și frumoasa Nagia.

Cu ocaziunea fidanțării, toți oaspeții au fost surprinși de dispoziția bună și curtuozia mare a lui Zakarov.

După o lună a fost logodna. Zestrea Nagiei a fost princiară. Pe timp lung tinera păreche a călătorit în străinătate.

În vara următoare deja trei s'au reintors înderet. Cerul le-a dăruit o fetiță frumoasă ca un inger. Foarte mult semănă cu mamă-sa; ochii inse, acei ochi negri și fulgerători, au fost a lui Zakarov.

S'a făcut bancar. I-a mers foarte bine. A fost cu noroc și fericit. Pe Nagia o idoliză. A avut cauză pentru aceasta.

Cunoștiții și amicii i se lingusiau. Când inse nu eră de față, i ziceau dl Sans gêne.

Zakarov a pășit pe calea fericită a vieții, întotdeauna cu deviza: „*sans gêne*“.

Alex. Țințariu.

Strofe.

I

*Eu nu știu cum me poartă dorul
Pe locuri încă neumbrate,
Și ce ochi me așteaptă 'n umbră
Cu dulcea lor seninătate...*

*În calea mea zăresc, departe
O casă albă, primitoare —
Și toată-i poleită 'n focul
Mărețului apus de soare.*

*În prag își plânge nenorocul
Un inger blând, înstrăinat,
De care oameni rei visau
Și dorul i l-au sfărîmat.*

*Viața mi se risipește
În lacrimile cari îi pică —
Ah, cine va iertă păcatul
Celor cari dragostea mi-o strică?...*

I. U. Sorieiu.

Condițiunea femeii în Japonia.

Resboiul din Extremul Orient a deșteptat în mai multe femei ruse vocațiunea militară.

Chiar în zilele din urmă depeșile din Petersburg semnalau cazul unei tinere războinice care cu bravură străbătù Siberia spre a ajunge trupele lui Kuropatkin.

O altă tineră, dra Maximoff, de fel din Riga, făcând parte dintr'o familie în care meseria armelor eră în mare cinste, reușise să se înroleze ascunzându-și sexul, într'un batalion de tiraliori la Vladivostok.

Asemenea acte de eroism femeesc sunt obișnuite în istoria militară a popoarelor europene.

În rezboiul de acum dintre Rusia și Japonia este aproape sigur că astfel de exemple de devotament patriotic la femei nu se vor vedea decât din partea rușilor. În adevăr, femeia japoneză prin educația ei și prin locul neînsemnat pe care-l ocupă în viața socială, nu ar putea un singur moment să se gândească a aspiră la gloria militară.

Japonia, de și a înaintat repede pe calea progresului, cu toate acestea este încă departe, foarte departe, de egalitatea celor două sexuri.

Feminismul nu este acolo nici în fașe...

Este ceva necunoscut.

În această privință, japonezii au fost strict credincioși tradițiilor Orientului, și cu toate cele ce ei fac în alte direcții, disprețul ce au pentru femei nu dă câtuș de puțin proba unei civilizațiuni înaintate.

În Japonia, femeia este creatură inferioară, văzută cu ochi rei când se naște.

Un tată de familie întrebă despre numărul copiilor sei, răspunde: „Am atâți băieți și atâtea... deceptii“. Nașterea unei fete pricinuește părinților numai regrete pentru că ei doresc foarte mult ca pruncul să fie de sex masculin.

În asemenea condițiuni se înțelege care poate fi educația unei japoneze. Din vârsta cea mai fragedă copilăia trebuie să se deprindă cu grijile casei, cu ocupațiile cele mai aspre și mai respingătoare. Ea trebuie să muncească într'una și să servească în acelaș timp de bonă frățiilor sei pe care-i poartă neîncetat în spinare.

Mai târziu când ajunge în vârsta măritișului, după ce a muncit destul în casa părintească, atunci părinții ei o vând pentru a-și procura astfel banii necesari instrucției fiilor lor. Uneori le mărită; atunci ele trec dela tutela părinților la aceea a soțului.

Moralistul japonez Kaibara a stabilit încă din secolul XVII-lea datoriile femeii în căsnicie. Acele reguli au fost totdeauna strict observate.

Iată ce zice el:

„Femeia trebuie să privească pe soțul ei ca pe un stăpân și să-l slujească cu toată inima. Cea dintiu datorie a femeii este de a as cultă. În relațiile cu soțul, purtarea și limbajul ei trebuie să fie politicoase, umilite. Când bărbatul poruncește, femeia trebuie să îndeplinească fără a murmură. O femeie trebuie să-și conzidere bărbatul ca pe însuș cerul, neîncetă ea trebuie să se gândească cum ar putea mai bine să-i fie supusă, spre a scăpă de judecata lui Dumnezeu.

Este curios dacă vom apropiă aceste învățături de acelea legiuite de un moralist persian care de asemenea s'a ocupat de rolul femeii.

„Trebuie, zice el, ca femeia să fie supusă poruncilor soțului, fără a întrebă de ce și cum, și să zică: Atâta cât voi avea suflet în mine, voi primi tot ce-mi va veni de la tine, chiar nedreptățile tale...“

Orientul musulman și Orientul Extrem, după cum se vede, cugetă în acelaș fel în ce privește femeia, și învățăturile lui Mahomet, Confucius sau Lao-Tsen sunt de acord pentru a înjosii cea mai frumoasă jumătate a genului omenesc.

Așă dar rolul femeii în Japonia este de a munci și a ascultă neîncetat: copiii de părinți; soția pe bărbatul ei; văduva pe fiii ei.

Și să nu credeți că progresul, care de câțiva ani se răspândește în această țară sub toate formele, ar fi îmbunătățit această stare mizerabilă.

Sunt prejudecăți care resping civilizația. Aceea a japonezilor contra femeii este dintr'acelea.

Astfel se petrece lucrul în toate treptele sociale. Femeia obișnuită cu ascultarea oarbă, nu cugetă și nu se mișcă decât prin voința bărbatului.

Incapabilă de cea mai mică sfortare personală, necunoscând liberul arbitru, molatică și fricoasă, cum ar putea această nenorocită să-și înalțe ea spiritul și inima până la nobilul sentiment al patriotismului?

Poezii populare.

Dela „Păduri“.

Fiiuță dela părinți
Nu grăbi să te măriți,
Că dacă te-i mărită,
Soacră-ta că te-o 'ntrebă;
Dragă ți furca ori ba?
Drag i dracului s'omoară,
Că noaptea din somn me scoală.

(Nevasta Domnica Balint. Muncelu-mic.)

Me dusei pe dos în jos,
Șezui la umbra de boz,
Puseiu bozu mărturie,
Me sui badea 'n cocie
Să mergem la cununie,
Sfântu soare
Nănaș mare,
Sfânta lună
Ne cunună.

(Juna Vuța Mihuț. Muncelu-mic.)

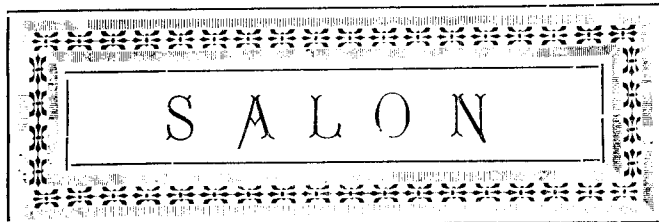
Fă Doamne ceru hârtie
Și luna cancelărie,
Soarele domnu să scrie.
Cum cetește s'amărește,
Cu cine me potrivește?
Cu Luna cu Soarele,
Cu câmpu cu florile.

(Juna Maria Ciorogar. Muncel-mic.)

Culese de:

Emil V. Degan.

Critică dramatică.

Cer voe acum cititorilor, să-mi întorc privirile înapoi și să recapitez și să accentuez unele din reflexiunile, pe care mi le-a sugerat activitatea trecută a Teatrului Național, de când am avut prilejul s'o pot urmări — de pe la sfârșitul lui noiembrie anul trecut, până astăzi.

Și mai întiu, s'a dovedit că producțiunea originală mai nouă e slabă, slabă de tot: toate „premierele“ au căzut, iar „reluările“, în afară de comedile lui Caragiale, nu s'au putut bucura de un adevărat succes. Solicitudinea, ce direcțiunea teatrelor a arătat pentru dramele originale, mi s'a părut chiar esagerată -- ceea ce de altminteri este numai o aparență, pentru că se știe că cele mai multe din aceste lucrări au văzut focul rampei numai grație unor influențe externe mai puternice decât liberul arbitru al direcțiunii sau comitetului. Spre a lupta în contra acestor influențe, ar trebui, din capul locului și fără tergiversări, când se refuză o lucrare dramatică, să se publice, cum face Academia, raportul de respingere al oamenilor competenți, ce au fost însărcinați cu cercetarea ei. Aceasta ar tăia scurt ori ce veleități de revenire și ar scuti pe artiști de o pierdere de vreme, iar teatrul de o cheltuială zadarnică. Negreșit, din această pricină s'ar naște animozități mai cu seamă în presă, dar aceasta nu va fi un reu, — ci un bine. Se animează mișcarea intelectuală, se deșteaptă preocupări care lănceziau sau dormitau, se înceing discuții; dar toate acestea, fiind publice, vor fi nevoite să păstreze un nivel moral mai ridicat, decât acela al intrigilor de culise, iar dintr'aceasta teatrul nostru nu ar avea decât câștig. Curagiul, când e bine întemeiat, este o calitate folositoare nu numai în lupta fizică, ci — și poate chiar mai mult — în lupta morală pentru izbândă unei idei.

În al doilea rând, s'a dovedit că limba traducerilor, ce se joacă la Teatrul Național, este în genere intolerabilă. O refacere a lor se impune numai decât. Nu autorii dramatici originali trebuie încuțați, fiind că aceștia, dacă au în adevăr talent, se produc și fără încurajare; ci traducătorii buni, la care e vorba în primul rând de sârguință. Dealtminteri mai toți autorii noștri de astăzi, nuli ca concepție, sunt mai totdeauna ștăpâni pe limbă și ar face un adevărat serviciu literaturii române, dacă și-ar lăsa fumurile originalității și s'ar apucă să traducă în limba, care o avem astăzi, capod'operele literaturilor vechi și moderne. Prin această lucrare s'ar dobândi multe foloase. Mai întiu, s'ar abate încâtva curentul modernismului, care otrăvește sufletele, demoralizându-le și innăbușindu-le pornirile originale. Limba, care, de n'ar fi viața politică, cu discursurile ei, ar perî de inaniție, de-am fi reduși numai la producția literară originală, ar dobândi, prin nevoia de a in-

corporă într'ansa ideile și simțirile cele mai distinse ale umanității, — tot lustrul, toată mlădirea, toată preciziunea, care astăzi îi lipsește, și ar încetă de a fi o limbă săracă. În fine, prin această lucrare s'ar rezolvă una din cele mai importante probleme culturale, făcând inutile, cel puțin din punct de vedere literar, limbile streine, care astăzi, ori cât am strigă, sunt o necesitate imperioasă nu numai în societatea înaltă, dar și, mai cu seamă, în cea cultă. O întreprindere de a naționaliză ceea ce spiritul omenesc a produs mai mareț și mai adânc, va întări cultura și conștiința românească de zece și de sute de ori mai mult decât toate colecțiile de documente și decât toate studiile filologice, care sunt acum la modă și care tind să îmbăcească din ce în conștiința românească, fără s'o facă să înainteze în mod real, cu nimic. Firește, este folositor ca cineva să-și cunoască trecutul seu până în cele mai mici amănunte; este, firește, tot atât de folositor, ca cineva să cunoască fazele prin care a trecut limba, schematicul, la care se reduc formele variate, cu care ea se prezintă acum. Dar toate aceste cercetări, cu toată „știința cinstită“, ce dovedesc, sunt lucruri moarte pentru cei doritori de o cultură generală și înaltă, și nu-i pot interesă în oarecare măsură decât din momentul ce ele vor fi ajuns în stadiul unei sistemizări luminoase.

Nu în spre asemenea cercetări trebuie îndreptate și istovite spiritele — căci problema culturii în momentul de față nu stă acolo, — ci în asimilarea în organismul nostru sufletesc, prin limba noastră, a tot ceea ce spiritul omenesc a produs mai de seamă. Numai atunci vom putea lua posesiune de noi înșine; numai atunci vom încetă să fim tributarii ne-inteligenți ai culturii franceze sau germane. Căci cultura noastră românească, așa cum o avem astăzi, aproape încetează cu liceul. În universitate, studentul nostru este aproape escluziv slav al streinătății. Când mintea i se deschide, când sufletul începe să i se avânte în regiunile mai înalte, unde numai emoțiunea și gândirea adânc *omenească* îl pot satisface, el trebuie să rătăcească peste hotare, și peste hotare rămâne toată viața lui — cu sufletul. N'ar fi așa înse, dacă substanța acelor emoțiuni și gândiri, ar luă-o direct din limba maternă. Dar acest din urmă rezultat nu se poate obține, fără o încordare entuziastă a tuturor forțelor noastre literare în această direcțiune. Și o parte — și nu cea mai mică — din activitatea cerută spre realizarea acestui scop privește în mod firesc pe direcțiunea teatrelor, ca una ce, prin însăși atribuțiunile sale, trebuie să urmărească tendința de a populariză operele dramatice clasice, și în acelaș timp are și putința de a încurajă într'un mod mai pipăit pe cei ce s'ar ocupă cu traducerea lor. Nu pentru opere dramatice originale, ci pentru traduceri conștiincioase din Shakespeare, Molière, Goethe trebuie să institue premii direcțiunea teatrelor — și fie sigură că rezultatele, ce va obține, vor mulțumi pe toată lumea cuminte.

În al treilea rând, s'a observat că în alegerea operelor dramatice, ce s'au jucat la Teatrul Național, nu există nici un principiu directiv. O preocupare specială pentru purificarea gustului public, pentru înălțarea sentimentelor sociale și morale, care fac trăinicia unui stat, nu s'a simțit deloc în activitatea acestui înalt institut de cultură înființat și întreținut

de stat. Nu vreau să intru în afacerile de culise spre a arăta care sunt conziderațiunile, ce prezidă la primirea și reprezentarea cutărei sau cutărei opere dramatice. Le știu toți cei ce au oarecare raporturi cu teatrul — pe unele le aud și eu, fără să vreau, dar nu-mi vine să le cred, — în orice caz, nu vreau să le relev, ci me mărginesc pur și simplu să constat lipsa unui principiu directiv în această privință. Spre a se pune stavilă clevetirilor, ar trebui ca direcțiunea să facă cunoscut publicului într'un chip sau altul, în mod sincer, conziderațiunile, pe care s'a întemeiat, când, din multe drame și comedii ce la începutul stagiunii anunță că se vor jucă, preferă pe unele și înlătură pe celelalte. O regulă care ar înlătură unele abuzuri ar fi ca să nu se mai tănuiască, sub nici un cuvânt, numele autorilor sau traducătorilor. Suntem o societate democratică, și nu cred să mai fie nimeni care să se simtă jienit, când își vede numele tipărit pe afișul teatrului. Un caz ar mai fi numai de acest fel: când autorul sau traducătorul ar avea conștiință că lucrarea sa e rea. Dar atunci să aibă prudența și să n'o prezinte, până nu va fi meremetisită de alți scriitori mai destoinici.

Fără o concepție clară de menirea unui teatru național și fără niște principii fixe, derivate în mod natural din această concepție, cu greu se va putea opune un director, fie și energic, la multiplele stăruințe ce se fac în favoarea unei lucrări sau alteia.

Mihail Dragomirescu.

LITERATURĂ.

Critică dramatică. Dl Mihail Dragomirescu, criticul teatral al ziarului „Epoca” din București, a retipărit într'un volum, sub titlul din capul acestor rânduri, criticele sale despre reprezentațiile din stagiunea 1903—1904 a Teatrului Național din București. De și aceste critice au fost ocazionale, aprențând piesele care s'au jucat din săptămână în săptămână, ele totuș au actualitate și acuma, căci autorul le prezintă în formă de studii dramatice, cari totdeauna vor fi cetite cu plăcere. În fine, drept concluziuni ale studiilor sale, oferă niște judecăți cari merită să fie conziderate și discutate de toți cei ce se ocupă cu progresul artei dramatice la noi. Din aceste concluziuni reproducem una în numărul de acum al foii noastre.

Ștefan-cel-Mare, Mihai-Viteazul și mitropolia Ardealului. Sub acest titlu dl N. Iorga, membru corespondent al Academiei Române, a ținut în ședința solemnă dela 2 iulie 1904, pentru serbarea de patru sute de ani dela moartea lui Ștefan-cel-Mare, o conferință. Aceasta acuma a apărut în broșură. Dl Iorga arată în aceasta lucrare că Ștefan-cel-Mare a fondat cea dintie mănăstire românească pe pământul Ardealului, pe Someș, mai jos de târgul Dej. Ea se numi mănăstirea Vadului, după satul Vad, care și el își ia numele dela un vad pe apa Someșului. Ștefan-cel-Mare i-a dat un păstor românesc, care a avut mai mulți urmași. Toți atârnă de Moldova, sunt aleși de Domn și recomandați de scrisori domnești cătră puterile din Ardeal. Noii vlădici aveau deci tot ceea ce lipsiă celorlalți: naționalitatea românească, o locuință potrivită și statornică. Mihaiu Viteazul întemeiă mitropolia la Belgrad (Alba-Iulia.)

El făcù din casa superintendentilor calvini o reședință de mitropolit ardelean al Românilor, din biserica lor o catedrală arhiepiscopală și-i dădù danii întinse. Lucrarea e însoțită de mai multe documente. Prețul 40 bani.

Din publicațiunile Academiei Române a apărut: „Cutremurele de pământ din România în anul 1903 st. n. și lucrările primelor două conferințe sistologice internaționale. (Nota a noua.) De St. C. Hepites, membru al Academiei Române. Prețul 20 bani.

Cărțile Săteanului român. Din aceasta publicațiune, care apare în editura foii populare „Revașul” din Cluj, a eșit la lumină nr. 3 cuprinzând o „Căzanie populară. Despre păcatele sătenilor” de Ioan Roman. Prețul 20 bani.

TEATRU.

Societatea pentru fond de teatru român Având mai multe obiecte importante de discutat, comitetul Societății va ținea la 13 februarie n. o ședință plenară în Brașov. La ordinea zilei va fi: 1, Cererea comitetului Asociațiunii privitoare la ridicarea scenei în Muzeul Național din Sibiu; 2, chestiunea premierii pieselor intrate la concurs; 3, proiectul de regulament cerut de adunarea generală; 4, crearea bursei pentru un actor comic; 5, publicarea unui nou concurs pentru premiere de piese; 6, propunerile dlui dr. Dobrin din raportul din 18 august an. tr.; 7, raportul dlui Aug. Bena în afacerea fonografului și 8, alte afaceri ce se vor mai prezentă.

Đșoara Agata Bârsescu la New-York. Ziarul „The Sun” din New-York, publică un lung articol asupra artistei române đșoara Agata Bârsescu, care a debutat în acel oraș cu „Medea”. Ziarul spune că đșoara Bârsescu este o celebritate a teatrelor germane și austriace. Criticul îi impută că se ține prea mult de estravanțurile melodramatice ale școalei germane, dar recunoaște că este o artistă de mare talent.

Dela Teatrul Național din București. Dl Ștefan Sihleanu, directorul general al teatrelor, s-at dat dimisiunea din postul acesta. În locul dsale a fost numit director general dl Al. Davila, autorul dramei „Vlaicu-Vodă”.

O artistă română în Germania. „Drapelul” din Lugoj publică niște informațiuni interesante despre succesul unei artiste dramatice române pe scenele din Germania. Artista care face onoare în lumea cultă neamului românesc, a cărui fiică este, se numește đșoara Stella Mathei. Este fiica reposatului comerciant din Sibiu Gr. Mathei. S-a făcut studiile dramatice în Viena și Graz, unde trăește dimpreună cu mamă-sa, dna Mathey, care mai de mult seria și în foaia noastră.

MUZICĂ.

Concert la Arad. Cetim în „Tribuna” că sub impresiunea strălucitului rezultat al luptelor electorale din comitatul Aradului, tinerimea română de acolo, care a avut un rol important în aceasta campanie, a luat hotărirea să aranjeze la 23 februarie un mare concert în Arad, sub prezidiul de onoare al deputaților naționali: dr. Ioan Suciu și dr. Ștefan

C. Pop. Pentru concert au fost rugate a debută dsoarele Marioara Doge din Lipova, Elena Pavlovici din Oravița, Terezia Ungurian din Curtacher și Dora Vuia din Arad. Va mai cântă și corul seminarial, iar dnii Trif Lugojan și Emil Monța vor esecută un duet pe violină. După coucert va fi dans.

Concert și petrecere în Brașov. Mai mulți tineri din clasa intelectuală din Brașov vor aranjă duminecă în 5 februarie n. o petrecere împreună cu producțiune și joc, în sala redutei orășenești. Comitetul aranjator roagă damele, ca în vederea caracterului curat românesc al petrecerii să participe cât mai multe în costum național românesc. Se speră că petrecerea aceasta va avea un succes mare. Se va esecută următoarea programă: I. a, Marș ostășesc, de N. Popovici, b, Înzedar alerg pământul, de G. Dima, c, „Vino lele“, de I. Vidu; II. Declamațiune (dl Zaharie Bărsan); III. a, „Cucule cu pană sură“, de G. Dima, b, „Pribeagul“, de T. Popovici; IV. Solo de violină (dl St. Voicu), V. Declamațiune comică (dl I. Savu); VI. a, „Uite mamă“, de G. Dima, b, „Faurul“, de Fr. Lachner și c, „Cântecul marinarilor“, de T. de Flondor.

Concert și reprezentație teatrală în Zernești. Învățătorii școalei române gr. or. din Zernești dau în 5 februarie n. o petrecere populară în otelul din Zernești. Corul elevilor va cântă câteva piese, vor fi și doue declamațiuni; în fine tot elevii vor jucă „Mana vacilor“ comedie în 3 tablouri de Th. Speranță. După teatru dans.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Preot român în America. Parintele G. Oprea, preot din arhidieceza Sibiului, care a mers în America din însărcinarea In. Pr. SSale părintelui arhiepiscop și mitropolit Ioan Mețianu, pentru îngrijirea sufletească a credincioșilor de acolo, precum aflăm din „Telegraful Român“, a petrecut sfintele serbători ale Crăciunului în orașul Pittsburg, cercetând și orașele Elvortjanța, Mikesroks, Homsteadt, prin cari trăesc cam 450 români. În toate locurile a oficiat sf. liturgie. A avut și o înmormântare.

Cenzură de profesor. Dl Mihail Navrea, profesor la școala reală și comercială din Brașov, a făcut cenzură de profesor la academia comercială din Budapesta.

Promoțiune. Dl Virgil Nemoian din comitatul Caraș-Severin a fost promovat la universitatea din Budapesta doctor în medicină.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Octavian Furnea, rigorosant în drept și dsoara Susana Onișor se vor cunună la 12 februarie n. în catedrala din Blaj. — Dl Dumitru D. Comșa și dsoara Maria D. Popa se vor cunună la 5 februarie n. în biserica mare din Seliște. — Dl Emilian Aldea absolvent de teologie și dsoara Lucretia Popa din Șinca-veche s'au fidanțat. — Dl Emil Macaveiu învățător și dsoara Elisabeta Dorgo se vor cunună la 12 februarie în biserica gr. cat. din Cosma. — Dl George Comănar învățător gr. cat. și dsoara Elena Manișor s'au logodit. — Dl Laurețiu Pop învățător gr. cat. în Comana-de-jos

și dsoara Zenobia Frâncu din Comana-de-sus s'au cununat la 16/29 ianuarie.

Alegerile de deputați pentru dietă au produs un rezultat care nu s'a mai întâmplat la nici o alegere de pân' acuma în Ungaria: guvernul a remas în minoritate. Astfel țara acuma se află în o situație, în care n'a mai fost. Guvernul ș-a dat demisiunea. Ce are să urmeze, este o întrebare la care nimeni nu poate să răspundă. De ocamdată întregim referada noastră privitoare la rezultatul alegerii deputaților români. Astfel adaugăm că la Sasca-montană a fost ales deputat cu program național dl dr. Aurel Novac, (contra guvernamentalului Petru Vuia,) dr. Nicolae Comșa la Cristian; iar la Recaș a fost ales guvernamentalului dl Dem. Dragonescu, la Ioșasel dl G. Szombathi, dl Al. Pap la Lăpuș. Deci numărul deputaților români cu program național s'a urcat la 7, al celor guvernamentali la 9.

Superficialitate gazetărească. Este cunoscută superficialitatea cu care ziarele din România tratează de multe ori unele chestiuni dela noi. Zilele trecute avurăm prilejul să cetim în câteva ziare de frunte de acolo o notiță care poate trece drept model în privința asta și care ne-a și produs mult haz. Se șie că la Chișineu va fi balotagiu între candidatul național dl I. Russu-Șirianu și un ungar guvernamental. Se mai știe că dl Szombathi este ales cu program guvernamental la Ioșasel și că părintele protopop I. Pepa a candidat cu program național la Rittberg. Toate ziarele noastre politice au publicat aceste fapte. E bine, acele ziare din România iată cum au informat publicul lor cetitor: „La Chișineu e balotagiu, între guvernamentalul Szombathi și naționalistul român Pepa, protoiereu la Buziaș“. Este cu puțință să nu ridem?

Conferențe literare române în Bistrița. Fruntașii români din Bistrița au început să țină acolo o serie de conferențe literare, în localul meseriașilor români. În prima seară a vorbit dl dr. Victor Onișor „Despre puterile de stat“. În a doua a luat cuvântul dl dr. Gavriil Tripon.

Expoziție jubilară în România. La 1906 se vor împlini 40 de ani de când regele Carol a urcat tronul României. Pentru serbarea acestei aniversări se va aranjă la București o mare expoziție care va arătă lumii progresele mari ce a făcut țara în timpul domniei de 40 ani a regelui.

Petrecere cu dans în Brad. La 12 februarie n. se va aranjă în Brad o petrecere cu dans în otel „Central“. Venitul curat se va da fondului dr. Iosif Hodoș dela gimnaziul român gr. or. de acolo. În fruntea comitetului aranjator stau dnii: dr. Pavel Oprișa prezident, dr. Ioan Radu secretar, Aurel Bratu cassar, Mihail Stoica controlor.

† **Moartea lui dr. I. Felix.** În momentul de a pune foaia noastră sub tipar, ne vine dela București știrea, că dr. Iacob Felix, membru al Academiei române, a încetat acolo din viață, în urma unei pneumonii contractate de câteva zile. Reposatul a fost de 73 ani și a avut o viață foarte laborioasă, ocupând până 'n timpul din urmă funcții înalte. A fost profesor de igienă la facultatea de medicină din București, medic-șef al capitalei un șir lung de ani, membru în consiliul sanitar superior și director general al serviciului sanitar. A lucrat mult și pe terenul literar, desvoltând în deosebi în timpul din urmă o activitate neobosită pe terenul literaturii

igienice și a scris istoricul acestui ram de știință la Români, din care în ședințele publice ale Academiei a făcut mai multe comunicări prețioase. Universitatea și Academia Română, precum și Societatea studenților în medicină au arborat steagul negru. În vezi amintirea lui!

Au murit: *Vasile Petri*, profesor preparandial în penzie, autor de mai multe cărți școlare, unul din cei mai distinși pedagogi români, la Năseud, în 1 februarie n., în etate de 72 ani; — *Maria de Steriu* n. Diamandi, consoarta repositului Constantin cav. de Steriu, la Brașov, în 18/31 ianuarie, în etate de 64 ani. A lăsat o mie de coroane mesei studenților români din Brașov.

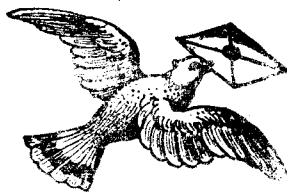
D I N L U M E .

Soarele ca motor. Lumea științifică studiază cestiunea cum ar putea întrebuința razele soarelui ca motor. Când cărbunii de pământ vor fi epuizați și când omul va fi utilizat toată apa ca putere motrice, el va avea încă trei izvcare de putere: căldura soarelui, valurile mării și vântul. Inginerii din Europa nu se ocupă încă cu toată seriozitatea de această problemă, dar în America s'au făcut deja motoare cari să fie puse în mișcare prin razele solare; unul din asemenea motoare construit în California a fost expus acuma câțiva ani. Acum un oare care dl Brown din Kansas a construit un aparat nou care prezintă îmbunătățiri esențiale față de cel vechiu. Marea oglindă care concentrează razele poate fi întoarsă după împrejurări. Căldura soarelui încălzește cazanul până când produce aburi, iar aceștia sunt duși la o mașină. Oglinda se întoarce prin o mași-

nărie de ceasornic și ea urmează singură mersului zilei. Razele concentrate de oglindă în focar cad asupra cazanului.

Știrile din Rusia sunt foarte alarmătoare. Nu de mult s'a făcut atentat în contra țarului, care inse n'a reușit. De atunci a izbucnit revolta lucrătorilor, starea de asediu s'a proclamat. O mulțime de împușcați și prinșonieri. Între aceștia se află și renumitul scriitor Maxim Gorkij, care e condamnat la moarte. Literații și artiștii din toată lumea au intervenit pentru salvarea lui Gorkij.

Poșta redacției.

O călătorie iarna. Slabă, foarte slabă, atât ca fond, cât și ca formă. Nu știm ce intențione ai avut, căci nu transpiră nimic. Cealaltă în curând.

Iubirea de mamă. O improvizatie nereușită, totul pare mai mult un schelet.

La mai mulți. Din comedia „Sărăcie lucie“ nu mai avem nici un exemplar. „Ruga dela Chiseteu“ se află de vânzare în librăria Ciurcu din Brașov.

Călimdarul săptămânei.

Dumin. lui Zacheu, Luca c. 16, gl. 3, v. 3.
 *În vremea aceea trecea Isus prin Ierihon . . . *

Ziua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd nou
Duminică 23	M. Clement	5 Agata
Luni 24	C. Xenia	6 Dorotea
Marti 25	† P. Grigorie Teol.	7 Romuald
Mercuri 26	C. Xenofon	8 Ioan
Joi 27	† Ioan Hrisost	9 Apolonia
Vineri 28	P. Efreim Sirul	10 Scolastica
Sâmbătă 29	M. Ignatie	11 Eufrosina

Proprietar, redactor respunzător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)

C O N V O C A R E .

Domnii acționari ai institutului de credit și economii „Bihoreana“ societate pe acții în Oradea-mare, conform dispoziției §-lui 19 din statute, se invită

la a șesea adunare generală ordinară,

care se va ține în Oradea-mare la 25 februarie 1905 st. n. la 10 ore înainte de miezăzi în localul institutului.

Obiectele puse la ordinea zilei sunt următoarele:

1. Alegerea a trei membri pentru verificarea procesului verbal și a trei scrutinători pentru actul de alegere.

2. Raportul anual al direcțiunii.

3. Raportul comitetului de reviziune despre examinarea computului anual, a bilanțului și a propunerilor pentru împărțirea profitului.

4. Stabilirea bilanțului anual și deliberare asupra împărțirii profitului.

5. Fixarea prețului marcelor de prezență pe anul 1905.

6. Determinarea scopului spre care, la propunerea direcțiunii, este a se întrebuința suma amintită în §-ul 61 punctul f.

7. Alegerea a 5 membri în direcțiune.

Se atrage atențiunea domnilor acționari la următoarele dispoziții din statute:

§ 24. Pentru folosirea dreptului de vot se recere, ca acționarul să fie trecut ca proprietar al acțiilor sale în cărțile institutului cel puțin cu 6 luni înainte de adunare și cu una zi înainte de aceasta să depună pe lângă dovezile la direcțiunea institutului, respective la locurile designate de direcțiune, acțiunile sale, eventual și dovezile de plenipotență.

Acțiunile depuse la locurile designate de direcțiune se vor lua în considerare numai încât reversul despre depunere, cel mult în ziua premergătoare adunării generale s'a depus la institut.

În legătură cu dispozițiile §-lui 24 din statute, avem onoare a notifica, că în ședința plenară ținută la 24 ianuarie 1905 pentru depunerea, respective primirea acțiilor și edarea documentelor despre

depunere, s'a designat în acest an, respective au fost rugate, institutele Albina, Victoria, Silvania, Economul, Oraviciana, Patria și Timișana.

Oradea-mare, 24 ianuarie 1905.

Direcțiunea institutului.

Debit		Contul Bilanțului				Credit			
		Cor.	fil.	Cor.	fil.			Cor.	fil.
68	Cassa în număr			48429	17	1	Capital social	600000	—
88	Giro C ^o la Banca Austro-Ungară			1571	45	74	Fondul de rezervă	52595	22
91	Cassa de păstrare poștală reg. ung.			200	—	39	Fondul de rezervă pentru perderi	3500	—
61	Cambii de bancă			1955339	71	85	Fondul de rezervă pentru perderi la efecte	246	—
70	Credite hipotecare			307857	—	57	Fondul de pensiuine	8369	77
62	Credite de cont-curent			52389	42	58	Depuneri spre fructificare	1317992	23
34	Credite pe efecte			7758	—	87	Cambii reescomptate	343466	—
76	Credite personale			13409	—	69	Depozite de cassă	7627	09
45	Efecte proprii			19592	—	56	Dividende neridicate	1190	—
47	Immobiliare			12383	20	79			
25	Mobilier	4952	70			84	Saldul intereselor transitoare	25921	82
	10% descriere	495	27	4457	43	36	Profit transportat din 1903	553	77
37							Profit net	64329	68
72	Diverse conturi debitoare			2405	20			64883	45
86									
				2425791	58			2425791	58

Debit		Contul profitului și al perderilor				Credit			
		Cor.	fil.	Cor.	fil.			Cor.	fil.
54	4% interese la fondul de rezervă			2034	04	6	Profit transportat din 1903	553	77
83	Interese de reescompt			7362	42		Interese:		
65	interese după depuneri			56009	87	66	dela cambii de bancă	151652	89
31	10% dare după interese de depuneri			5600	99	77	" credite hipotecare	23502	53
32	Contribuție			13976	10	80	" " pe efecte	693	73
77	Salare			18149	98	63	" " personale	1042	79
81	Spese curinte (tipărituri, porto, luminat, încălzit, telefon, etc.)			9695	68	16	" " de cont-curent	2907	14
28	Chirie			1576	04	35	" capitale elocate la alte institute (70% scut. de dare)	127	57
41	Marce de prezență			3255	—	75	Provizione	1821	28
48	Descrieri			858	09	64	Venitul imobilelor (scutit de dare)	178	96
	Profit transportat din 1903	553	77			59	Interese după efecte proprii (scut. de dare)	691	—
	Profit net	64329	68	64883	45	48	S'a încasat din pretenziuni descrise	230	—
				183401	66			183401	66

Oradea-mare 31 d^e cembre 1904.

Dr. Coriolan Pap m. p.,
director executiv.

Iosif Diamandi m. p.,
prim-comptabil.

Direcțiunea:

Iosif Vulcan m. p., Nicolau Zigre m. p.,
președinte. v.-președinte.

Iosif Roman m. p.,
Andrei Horvath m. p.

Moise Nyes m. p.,
Antoniu Palladi m. p.
Iosif Moldovan m. p.

Petru Pântya m. p.
Dr. Nicolau Popovici m. p.

Subsemnatul comitet am examinat contul prezent și l-am aflat în deplină regulă și în consonanță cu registrele institutului.

Oradea-mare 25 ianuarie 1905.

Samuil Ciceronescu m. p.
Dr. Florian Duma m. p.

Toma Păcaala m. p. președinte

Sava Raieiu m. p.

Petru Popescu m. p.